

Tjänsteutlåtande

Utfärdat: 2023-01-16

Diarienummer: N609-4483/22

Handläggare: Emma Thorsell

Telefon: +4631 367 61 78

E-post: emma.thorsell@grundskola.goteborg.se

Yttrande program för Tynnered

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

Grundskolenämnden tillstyrker planen och behovet av fler skolplatser i området samt översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden.

Sammanfattning

Byggnadsnämnden har bjudit in grundskolenämnden att yttra sig i samrådsskede om program för Tynnered. Tre skolor omnämns i programmet:

- En för att ersätta befintliga Ängåsskolan som bedöms ha nått sin tekniska livslängd.
- Två stycken nybyggnationer belägna vid korsningen Skattegårdsvägen/Grevgårdsvägen samt vid Högsbo basket/Välenområdet.

Kulturskolan har en viktig roll i området och förlorar i samband med rivningen av Tynneredsskolan en viktig nod för verksamheten. Nya lokaler behöver därmed tillskapas för att täcka behovet.

Lokaliseringen av de nya skoltomterna kan bidra till att minska skolsegregationen. Skolorna behöver planeras noggrant i tid och organisation för att bli ekonomiskt bärkraftiga samt för att främja området som helhet och bidra till att fler enheter uppfyller skolenhetsutredningens principer.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Grundskoleförvaltningen behöver noga analysera befolkningstillväxten i närområdet för att säkerställa att planerad byggnation kan nyttjas effektivt, samt när i tid tillkommande kapacitet behöver finnas på plats.

Nybyggnationerna i planen behöver uppfylla skolenhetsutredningens principer om paralleller, elevtal och stadiindelning för att skapa bärkraftiga skolenheter såväl pedagogiskt som ekonomiskt.

Tillkommande enheter behöver även planeras så att de möjliggör för befintliga enheter att på sikt ställas om för att bättre uppfylla skolenhetsutredningens principer. Detta är avgörande för att området som helhet ska vara ekonomiskt bärkraftigt.

Förvaltningen ser positivt på de fritidsytor och idrottsanläggningar som finns belägna i närområdet till skoltomten vid Välen. Det ger möjlighet att samnyttja inomhus- och utomhusytor. På så sätt skapas möjligheter att dela kostnader och bidra till en bättre ekonomisk hållbarhet. Tillkommande skolor behöver även innefatta ytor som främjar samnyttjan och samlokalisering med andra verksamheter och förvaltningar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Naturvårdsverket har konstaterat att vardagsnära natur är en viktig resurs för alla människor och ger möjlighet till fysisk aktivitet, rekreation, vila och återhämtning. Grunden för barnvänliga miljöer är en kombination av rörelsefrihet och en rik miljö, vilket kräver tillräckligt med yta för olika platser och funktioner.

Programmet föreslår att en ny park anläggs uppe på Ängåshöjden i närheten av Ängåsskolan vilket är positivt för såväl dagvattenhantering som övriga ekosystemtjänster, men även för skolbarnens utemiljö.

Delar av planen innefattar Välens naturreservat och i närområdet till detta planeras den nya skolan vid Näsetvägen. Förvaltningen ser fördelar med föreslagna placeringar i anslutning till naturmark och park: bättre förutsättningar för större och mer varierade friytor, minskad risk för skadligt buller och tillgänglighetsförändringen av naturen som har en bevisad positiv effekt på barns fysiska och psykiska hälsa.

Samlokaliseringen av skolfastighet och byggnader för idrottsverksamhet och idrottsplats har potentialen att genom planerat samnyttjande minska behovet av nybyggnation och därmed generera en minskad klimatpåverkan.

Bedömning ur social dimension

Genomförd social- och barnkonsekvensanalys har visat att områdena kring Ängå- och Tynneredsskolan upplevs som otryggt. Få människor rör sig i området utanför skoltid och området upplevs som fysiskt isolerat från omgivande områden. För att åtgärda detta föreslår planen att stärka befintliga stråk, men även tillskapa nya kopplingar till och igenom området.

Grundskoleförvaltningen vill i detta resonemang addera den trygghetsskapande effekt som kulturskolans verksamhet har. Skolan kan vara en ödlig plats efter verksamhetstid, men på de skolor där kulturskolan bedrivs finns vuxennärvaro även efter ordinarie skoltid. Verksamheten har en viktig roll i utsatta områden och skapar trygghet på skolfastigheten, en meningsfull fritid för barn och unga och mötesplatser med vuxennärvaro. Detta minskar både risken för att skolgården blir en otrygg plats och för skadegörelse. I programmet nämns särskilt att det saknas ytor för fritid och kultur i området. Kulturskolan har idag en av de viktigaste noderna för sin verksamhet på Tynneredsskolan. Då denna skola planeras att rivas behöver nybyggnationer som planeras i området även innefatta särskilda funktioner för kulturskola.

Ytterligare en trygghetsskapande faktor är det samarbete som sker genom samnyttjande av idrottshallar med idrotts- och föreningsförvaltningen (IoFF) och föreningslivet i staden, samt genom sam- nyttjande/lokalisering med socialförvaltningen och fritidsklubbar. Detta skapar flöden och vuxennärvaro även under kvällar och helger. Ytterligare en effekt av samnyttjandet är att stadens resurser förvaltas på ett effektivt och hållbart sätt. Grundskoleförvaltningen ser ett behov av att tillkommande enheter planeras så att både kulturskola, socialförvaltningen och IoFF kan samnyttja lokalerna och på så sätt bidra till en tryggare miljö i och omkring skolorna. Sammanfattningsvis innebär detta att skoltomterna i detta område behöver ligga i nyckeltalens övre spann, och eventuellt även högre för att innefatta samlokaliserade ytor med andra verksamheter och förvaltningar.

Skoltomten vid Skattegårdsvägen/Grevegårdsgatan har nio andra grundskolor inom en 2,5 km radie. Grundskoleförvaltningen behöver noga analysera hur byggnationen av skolor i

området påverkar varandra och hur det går att jobba aktivt för att skolorna kan fungera segregationsbrytande.

Skolverket skriver att skolan bör vara en plats där elever med olika bakgrunder och förutsättningar möts, men att segregationen i skolan snarare har ökat. Göteborgs stads inriktning är att nybyggnation av skolor ska planeras utifrån möjligheten att skapa en variation av socioekonomisk bakgrund i elevsammansättningen. (Förslag på budget 2023 och flerårsplaner 2024–2025, KF 2022-11-24 § 5). De placeringar av nya skoltomter som pekats ut i programmet har goda möjligheter att samla en blandad elevgrupp då upptagningsområdena sträcker sig över mellanområdesgränserna med tydliga skillnader i bland annat socioekonomiskt index och genomsnittlig inkomst.

En god planering av utformning, stadieindelning och organisation i skolområdet som helhet kommer att vara avgörande för att möjliggöra att de nya skolenheterna kan bli de gränsöverskridande och inkluderande skolor som staden strävar efter.

Samverkan

Information har getts i facklig samverkansgrupp (FSG) den 30 januari 2023.

Bilagor

1. Program för Tynnered – samrådshandling 2022-11-01

Ärendet

Byggnadsnämnden har bjudit in grundskolenämnden till att yttra sig i samrådsskede om program för Tynnered. Förvaltningen har granskat stadsbyggnadskontorets handling primärt med grundskolenämndens uppdrag för ögonen, men även med ett hela-staden-perspektiv i åtanke. Programmet innehåller sammanfattningsvis tre skolor.

Tiden för samrådet är den 9 november 2022 – 20 december 2022. Förvaltningen har beviljats förlängd svarstid till 28 februari. Ärendet medger därmed ingen bordläggning.

Beskrivning av ärendet

Byggnadsnämnden har bjudit in grundskolenämnden att yttra sig i samrådsskede om program för Tynnered inom stadsdelarna Tynnered och Järnbrott i Göteborg. Programområdet ligger inom mellanområdet Centrala Tynnered och innefattar områdena runt Skattegårdsvägen, Näsetvägen och Topasgatan samt Ängåshöjden. Syftet med programmet är att möjliggöra en fortsatt stadsutveckling mellan Frölunda torg och Opaltorget med en mer sammanhängande stadsmiljö samt nya bostäder, verksamheter och social service. Det färdiga programmet anger kommunens avsikter med programområdet fram till år 2035 och utgör grund för kommande detaljplanering.

Programmet innehåller sammanfattningsvis cirka 1 500–2 000 bostäder varav cirka 400–500 småhus, 3 stycken grundskolor och 8 stycken förskolor i både ny- och tillbyggnation. Parker, idrottsytor och torg utvecklas samtidigt som gator, gång- och cykelvägar byggs om eller nytt. Planläggningen av den tänkta mängden nya bostäder kommer att förutsätta nyetableringar av såväl förskole- som grundskolplatser. Fler bostäder, större satsningar på närmiljön och nybyggda skolor bedöms leda till en ökad nyttjandegrad. För att tillgodose det ökade behov av utbildningsplatser som uppstår till följd av planerad byggnation reserveras ytor för ytterligare skolenheter. Det planerade antalet enheter bedöms möta behovet som skapas.

De tre skolor som omnämns är:

- en för att ersätta befintliga Ängåsskolan som bedöms ha nått sin tekniska livslängd
- två stycken nybyggnationer belägna vid korsningen Skattegårdsvägen/Grevgårdsvägen samt vid Högsbo basket/Välenområdet.

I samtliga fall äger Göteborgs stad marken. Tomterna för de två nybyggda skolorna är idag upplåtna med arrendeavtal. Inom programområdet ligger även Tynneredsskolan som planeras att rivas cirka 2027. I programmet nämns den pågående nybyggnationen av Vättedalsskolan.

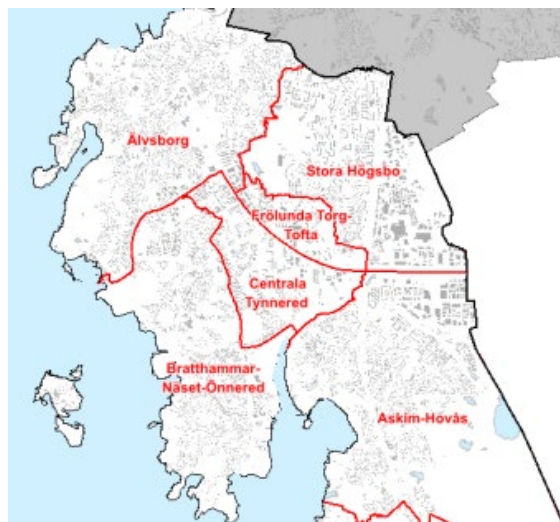
Det antal bostäder som byggs beräknas i sig resultera i ett behov av grundskoleplatser motsvarande cirka 800 tillkommande elever. I direkt anslutning till planområdet tas en ny detaljplan för Frölunda Torg fram som innebär ett behov av grundskoleplatser motsvarande ytterligare cirka 310 elever. På befintliga enheter i området finns viss överkapacitet. De två nämnda planerna genererar ett tillkommande behov motsvarande två stycken enheter (1 110 tillkommande elever). Av den totala befolkningen ålder 7–15 år beräknas 2 % vara i behov av grundsärskola. Detta skulle då motsvara ca 20–25 elever, vilket innebär att grundsärskola behöver säkras upp inom planområdet/tillkommande skolor.

Utifrån det tillkommande elevantalet behöver övriga nyckeltal kopplat till fria (15–20 kvm/elev) och LOA (15–20 kvm/elev) kunna uppfyllas. Även för grundsärskolan behöver ytor reserveras för att organisatoriskt och ekonomiskt hållbara grundsärskolenheter kan tillskapas. Nyckeltalet för grundsärskoleplatser är 20–40 kvm LOA/elev.

Områdesbakgrund

Under 2021 gick Tynnered från att av polisen klassas som ett särskilt utsatt område till att klassas i den lägre graden, ”riskområde”. I området är den vanligaste upplåtelseformen hyresrätt i flerbostadshus. Området tangerar såväl i norr, väster och sydöst mellanområdena som präglas av en helt annan karaktär där äganderätter och småhus är den primära bostadsformen. Skillnaderna mellan det planlagda området och de angränsande områdena är stor sett till såväl inkomst, utbildningsnivå och befolkningstäthet. Skolorna belägna i mellanområdet Centrala Tynnered har ett socioekonomiskt index på i snitt 200,6. Skolorna i mellanområdet Bratthammar-Näset-Önnered hade samma år ett snitt på 37,8.

I mellanområdet Centrala Tynnered fanns det år 2020 cirka 3 700 personer med låg relativ disponibel inkomst. Det fanns samma år cirka 280 personer med hög inkomststandard i området. Detta

Figur 1. Ny områdesindelning 2021

kan jämföras med det angränsande mellanområdet Älvsborg där cirka 520 personer hade en låg inkomststandard och cirka 3 650 personer hade en hög inkomststandard samma år.

Befolkningstätheten i mellanområdet är hög jämfört med de närliggande områdena. Under den senaste 20 års perioden har antalet barn i grundskoleålder (6–15 år) minskat något, från cirka 2 450 barn år 2000 till cirka 2 125 barn år 2021. Under dessa år har ingen större exploatering skett i Tynnered. Mellanområdet Frölunda Torg-Tofta har under samma period gått från cirka 650 barn till cirka 1 100 barn. Befolkningsprognosen för mellanområdena Centrala Tynnered och Frölunda Torg-Tofta visar på en svag befolkningstillväxt, där åldersgruppen 6–15 år kommer öka med totalt 113 barn från år 2022 till år 2029. Av dessa kommer 27 vara bosatta i Centrala Tynnered och 86 vara bosatta i Frölunda Torg-Tofta. Dessa prognoser baseras dock endast på beslutade expansionsplaner för områdena.

Området som berörs i programmet har många barn i skolålder och den föreslagna byggnationen kommer innebära en stor tillökning. Sett till antalet boende i området så finns det en viss kapacitetsbrist inom grundskolan, men den faktiska beläggningen har över tid varit låg med lediga platser. Den låga nyttjandegraden beror delvis på stängd kapacitet i skolorna men även på bortfall till friskolor. Det pågående planarbetet kring Frölunda torg innefattar ca 1 100 nya bostäder vilket kommer generera ett stort antal barn i grundskoleålder. För att möta det totala kapacitetsbehovet i området kommer skoltomten vid Välen behöva dimensioneras för att även kunna ta emot en del av dessa barn.

Under det senaste decenniet har det skett en kraftig ökning av antalet barn som får beslut om grundsärskola. Detta har resulterat i ett underskott av grundsärskoleplatser i staden som helhet och i utsatta områden i synnerhet. Grundsärskolan ska enligt skolenhetsutredningens principer erbjudas i samma stadiindelning som den ordinarie skolenhet den tillhör. För att nå en ekonomiskt och organisatoriskt hållbar verksamhet behöver grundsärskolan bestå av minst 7 stycken grupper och för att vara flexibel över tid behöver utrymmena utformas med hög tillgänglighet. I planeringen av enheterna behöver det beaktas att eleverna har ett behov av större ytor, mer tid i specialsalar samt en säker friyta utomhus. På sikt behöver

området Tynnered eller närliggande mellanområden möjligheten att utöka antalet grundskoleplatser, vilket behöver tas hänsyn till i planeringen av de nya skolenheterna.

Inom en 2,5 km radie från skoltomten vid Skattegårdsvägen/Grevegårdsvägen ligger nio andra grundskolor samt de planerade skoltomterna vid Välen och Åkeredsrondellen. Av dessa är det en F-9 skola med inriktning döv/hörsel och tal/språk, en F-3 enhet, tre stycken F-6 enheter, fyra stycken F-9 enheter samt en planerad 7–9 enhet. Stadieindelningen för de nya skolorna är ännu ej beslutad.

Flertalet av enheterna i området följer inte skolenhetsutredningens principer sett till volym och stadieindelning. Beslutade projekt som ger en expansion på cirka 200 skolplatser pågår på Vättnedalsskolan. På Frejaskolan har en expansion skett i tillfälliga lokaler. Det finns en byggrätt på tomten för att ersätta dessa med en permanent lösning. I närliggande områden pågår planarbetet för en skoltomt vid Åkeredsrondellen, projektering för nybyggnation av Åkeredsskolan samt förstudie för expansion av Näsets skolan. Även Påvelundsskolan byggs ut för att utöka kapaciteten i högstadiet.

Kulturskolan i Tynnered

Kulturskolan i västra Göteborg har under flera år utvecklats till att samla sin verksamhet till ett antal så kallade noder. Dessa noder är grundskolor med förutsättningar – bland annat i form av anpassade lokaler – för kulturskolan att erbjuda en bred verksamhet som är relevant för målgruppen. Kulturskolan bedömer att dessa noder, i stället för att vara representerad på varje enskild skola, är en hållbar strategi för såväl personal som verksamhet. De noder som idag finns i Tynnered är Frejaskolan och Tynneredsskolan. Där finns bland annat tillräckligt med lokalyta för att tillgodose behoven av en bred verksamhet med dans, instrument, bild och form med mera.

Programmet framhåller vikten av fritidsaktiviteter för målgruppen barn och unga i närområdet. Ett av kulturskolans prioriterade uppdrag är just att verka för ett högre deltagande bland barn och ungdomar i särskilt utsatta områden. Den direkta konsekvensen av att riva Tynneredsskolan är att kulturskolans verksamhet minskar. Det är därför viktigt att det finns möjlighet att återuppbygga, men även skapa möjligheter för att expandera, verksamhet i samband med den kommande byggnationen.

Den tilltänkta skoltomt som ligger vid korsningen Grevegårdsvägen och Skattegårdsvägen har ett gynnsamt geografiskt läge sett till verksamhetens målgrupp. Det geografiska läget spelar stor roll då verksamhetens erfarenhet är att målgruppen ej rör sig över så stora ytor, utan främst håller sig i sin närmiljö. Verksamheten behöver därför finnas i relativ närhet till målgruppens boende eller skola. Om den nya skolan kan härbärgera en ny nod för kulturskolan så kan den ersätta den verksamhet som idag finns på Tynneredsskolan.

Givet att en ny nod tillskapas på lämplig plats så är kulturskolans möjlighet att behålla och utveckla sin verksamhet i Tynnered god. Det finns dock ett underskott av lokaler i närtid då rivning av Tynneredsskolan och nybyggnation av Vättnedalsskolan planeras under kommande 10-årsperiod. Kulturskolan bedömer att konsekvensen av detta glapp kan bli klart negativ för målgruppen, barn och unga i Tynnered, vilket i sin tur är negativa ur ett socialt hållbarhetsperspektiv.

Under avsnittet sociala konsekvenser i samrådshandlingen står att ”skolor har en viktig social funktion i staden.” Kulturskolan har varit en samlande faktor och kraft för barn och unga i området, och det är viktigt att verksamheten fortsatt kan vara det även i framtiden.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning är att programmet väl omhändertar det behov av grundskoleplatser som beräknas tillskapas i och med byggnationen. De utpekade skoltomterna tillsammans med de tilltänkta expansionerna på befintliga enheter bedöms kunna tillgodose det tillkommande kapacitetsbehovet i området och skapa möjligheter för en minskad skolsegregation.

Förvaltningen behöver noggrant följa befolkningstillväxten i området för att säkerställa att rätt kapacitet tillskapas i rätt tid. Det finns en risk att utpekade skoltomter ej kommer att bebyggas inom planens tidsram då behovet av grundskoleplatser kan komma att uppstå först en tid efter att de nya bostadsområdena finns på plats.

Planen beräknas skapa en viss överkapacitet i centrala Tynnered men kommer att vara en viktig pusselbit för att klara av planerad expansion i stadsdelen som helhet.

Förvaltningens bedömning är att tillstyrka programmet med följande kommentarer:

- Grundsärskoleplatserna i området behöver utökas i samtliga årskurser vilket behöver beaktas i dimensioneringen av skoltomterna.
- I områden med högre socioekonomiskt index behöver vi kompensera med kompletterande ytor som bland annat möjliggör arbete i mindre grupper, särskild undervisning med mera.
- Samtliga skolfastigheter behöver dimensioneras så att skolenheterna som tillskapas uppfyller skolenhetsutredningens principer, enheter om ca 600–1 000 elever.
- Tynnered är ett område där Grundskoleförvaltningen ser ett särskilt behov av att satsa på den sociala hållbarheten. Möjligheten för samnyttjan/samlökalisering med andra verksamheter i skolans lokaler bedöms bidra till en tryggare miljö i och omkring skolorna och skapa en meningsfull fritid för barn och unga i området. Ytor för samnyttjan behöver beaktas i dimensioneringen av skoltomterna.

Sammanfattningsvis innebär det att skoltomterna i programmet behöver ligga i nyckeltalens övre spann, och eventuellt även högre för att innefatta samlokaliserade ytor med andra verksamheter och förvaltningar, samt möta de lokala förutsättningarna och utmaningarna som finns.

Protokollsutdrag skickas till

Exploateringsnämnden
Stadsbyggnadsnämnden

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Ulrica Johansson
Avdelningschef